

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

_____ Л.П. Міронець
« 29 » _____ серпня _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фізична географія материків

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Географія)

освітньо-професійна програма: Середня освіта (Географія. Англійська мова)

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету

« 29 » _____ серпня _____ 2025 р.

Голова _____
(Міронець Л.П., к.пед.н, доцент)

Розробник: Данильченко Олена Сергіївна кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії
Протокол № 1 від 28 серпня 2025 року.

Завідувач кафедри
загальної та регіональної географії

Корнус О. Г., к.г.н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання			
Кількість кредитів – 9	бакалавр	Обов’язкова			
		Рік підготовки:			
		2-й, 3-й			
Семестр					
4-й		5-й	6-й		
Лекції					
12 год.		20	20		
Практичні, семінарські					
-		-	-		
Лабораторні					
18 год.		24	24		
Самостійна робота					
30 год.		74	46		
Консультації:					
0		2	0		
Загальна кількість годин - 270			Вид контролю: іспит – 5 семестр, залік – 6 семестр		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Фізична географія материків» полягає у вивченні природи окремих фізико-географічних регіонів, на які диференціюється географічна оболонка Землі, та розкритті причинно-наслідкових зв'язків процесів і явищ (загальних географічних закономірностей), які визначають особливості просторової диференціації останньої. Основне завдання – це детальна характеристика природних особливостей кожного материка, а також окремих його регіонів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти наступними **програмними компетентностями**:

ЗК2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК7. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

СК13. Інноваційна компетентність. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі з географії та англійської мови; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності; здатність до навчання впродовж життя: визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо), дотримуючись принципів професійної етики; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

СК 14. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними

засобами географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

СК15. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України, регіону і пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс базується на системі знань, отриманих раніше з таких дисциплін, як загальне землезнаство, географія ґрунтів з основами ґрунтознавства. Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С.Макаренка, затвердженого наказом № 420 від 30 вересня 2019 р.

3. Результати навчання за дисципліною

	Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання
ПРН 5.	Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.	Демонструвати та оперувати базовими категоріями і поняттями із навчальної дисципліни «Фізична географія материків»
ПРН 9.	Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру природничих, гуманітарних та суспільних наук, предмет їх дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії їх розвитку.	Знати та розуміти основні концепції та закономірності фізичної географії материків, предмет дослідження навчальної дисципліни. Розуміти місце фізичної географії материків у системі географічних наук. Пояснювати етапи історії розвитку фізичної географії материків. Знати та вміти аналізувати загальні географічні закономірності на прикладі материків
ПРН 10.	Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях; знає та розуміє особливості палеогеографічних обставин минулих геологічних епох.	Знати і пояснювати просторову диференціацію географічної оболонки на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях за зональним та азональним принципом. Знати особливості формування материків та океанів, основні етапи розвитку природи, рельєф та корисні копалини.
ПРН 12.	Знає та розуміє способи і засоби створення географічних карт, основні прийоми їх аналізу; демонструє уміння застосовувати різноманітні методи і способи аналізу інформації за географічними картами, картографічними творами в освітній діяльності.	Знати і розуміти основні прийоми аналізу тематичних карт, демонструвати уміння аналізу інформації за географічними картами. Вміти пояснювати розміщення природних об'єктів на материках, володіти номенклатурою географічних назв материків, уміти показувати географічні об'єкти на картах. Знати послідовність вивчення компонентів природи у загальному огляді материків чи окремих регіонів та особливості фізико-географічного районування материків, структуру і зміст характеристики регіонів.

ПРН 13.	Уміє характеризувати природні регіони, ландшафти й біогеоценози, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).	Вміти визначати вплив фізико-географічного положення материка чи окремих фізико-географічних регіонів на особливості природи. Вміти встановлювати закономірності в розміщенні основних форм рельєфу та корисних копалин у зв'язку з тектонічною будовою. Вміти визначати закономірності в кліматоутворенні материків, фактори та умови формування типів кліматів. Вміти виявляти закономірності географічної зональності материків, особливості ґрунтового-рослинного покриву, тваринного світу.
ПРН 14.	Характеризує і оцінює природні умови і ресурси, населення та господарство України та регіонів світу; знає і розуміє географічні особливості свого адміністративного регіону; розуміє глобальні та локальні суспільно-географічні процеси, вміє складати характеристики секторів і галузей світового та національного господарства.	Характеризувати природні умови континентів та фізико-географічних регіонів світу, розуміти та знати їх географічні особливості. Знати кліматичні умови та кліматичне районування материків, ґрунтового-рослинний покрив, тваринний світ, структуру природної зональності в межах материків. Використовує комплексний підхід до вивчення материків, фізико-географічних країн. Пояснювати зміни у природних комплексах, які відбуваються під впливом природних і антропогенних чинників. Вміти складати комплексну порівняльну характеристику фізико-географічних країн.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно та послідовно відповідати на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; при цьому студент не має утруднень з відповіддю на видозмінені завдання, демонструє володіння різноманітними навичками і прийомами роботи з фізичною картою та іншими тематичними картами світу і окремих регіонів; визначає фізико-географічне положення материків, основні етапи розвитку природи, рельєф та корисні копалини, кліматичні умови та кліматичне районування материків; характеризує внутрішні води всіх материків, ґрунтовий покрив, тваринний світ і рослинність, а також природні зони, особливості фізико-географічного районування материків; здійснює порівняльну фізико-географічну характеристику фізико-географічних країн, встановлює закономірності в розміщенні основних форм рельєфу та корисних копалин у зв'язку з тектонічною будовою, порівнює кліматичні особливості окремих територій, пояснює причини відмінностей, аналізує основні схеми висотної поясності, виявляє закономірності географічної зональності

	материків, характерні особливості ґрунтово-рослинного покриву, тваринного світу, ступінь антропогенної зміни;
82-89	виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; при цьому студент має незначні утрудненя з відповіддю на видозмінені завдання, правильно застосовує теоретичні географічні знання про природу океанів та материків при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання; при складанні комплексної порівняльної характеристики фізико-географічних країн, допускається несуттєвих неточностей;
74-81	виставляється за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять несуттєві неточності, за вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; при цьому студент має утрудненя з відповіддю на видозмінені завдання; складання комплексної порівняльної характеристики фізико-географічних країн, викликає у студента деякі утруднення, що також характерні при встановленні закономірності географічної зональності материків та аналізу основні схеми висотної поясності;
64-73	виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач; студент має знання лише основного матеріалу про природу материків, але не засвоїв його деталей; допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу, а також відчуває утруднення при застосуванні правил, методів, принципів, законів у конкретних ситуаціях; допускає помилки у відповіді, але володіє необхідними знаннями для їх подолання під керівництвом викладача;
60-63	виставляється за слабкі знання навчального матеріалу репродуктивного рівня, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладення за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач; студент при складанні комплексної порівняльної характеристики фізико-географічних країн, допускає грубі помилки; встановлення закономірностей географічної зональності материків та аналіз основної схеми висотної поясності викликає у студента значні утруднення;
35-59	виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач;
1-34	виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватися при розв'язанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

Розподіл балів
4 семестр – без форми контролю (д.ф.н)

Поточний контроль																Р а з о м	Загал на сум
РОЗДІЛ 1								РОЗДІЛ 2									
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	T 13	T 14	T 15	KP	20	30
Поточний контроль																	
				4	2	2	2	2			3	1	1	3			
Контроль самостійної роботи																10	
1	1	1	1						1						5		

Іспит 5 семестр (д.ф.н)

Поточний контроль																Ра- зом	ПК	Зага-ль на сума
РОЗДІЛ 3								РОЗДІЛ 4								30	2 5	100
T 16	T 17	T 18	T 19	T 20	T 21	КР	T22	T23	T24	T25	T26	T27	T28	T29	КР			
Поточний контроль																		
3	3		3	4	2		3	3		3		4	2					
Контроль самостійної роботи																15		
		1	1			5			1		1			1	5			

Залік 6 семестр (д.ф.н)

Поточний контроль																Разом	Загальна сума	
РОЗДІЛ 5							РОЗДІЛ 6											
T 30	T 31	T 32	T 33	T 34	T 35	KP	T 36	T 37	T3 8	T39	T40	T41	T42	T43	T44	KP	60	100
Поточний контроль																		
4	4	4			4	10	2	2		4	4	4	4		4	10		
Контроль самостійної роботи																		
2	2	2	4	4	4		2	2	4	2	2	2	2	4	2		40	

Згідно Положення «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка» від 27.04.2020 р., можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, заліку, курсового проекту (роботи), практики	
90-100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

5. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого вченою Радою СумДПУ ім. А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015).

Засобами оцінювання та формами оцінювання є: усне та письмове опитування, тестування, участь у дискусіях, індивідуальне навчально-дослідне завдання, результати виконання практичних та розрахунково-графічних робіт, залік, іспит.

Оцінювання знань, навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних занять, виконання завдань самостійної роботи, контрольних робіт.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

4-й семестр. Африка, Австралія, Антарктида

Розділ 1. Африка

Тема 1. Фізико-географічне положення, розміри, конфігурація Африки. Формування материка і основні етапи розвитку природи. Корисні копалини. Основні риси будови поверхні, типи морфоструктур.

Тема 2. Особливості формування клімату у зв'язку з положенням відносно екватора, впливом рельєфу та океанів. Закономірності розподілу температури та опадів. Кліматичні пояси Африки.

Тема 3. Внутрішні води Африки. Річковий стік і фактори, що його зумовлюють. Озера, їх генетичні типи і закономірності поширення.

Тема 4. Особливості географічного поширення ґрунтового-рослинного покриву. Особливості зональності природи материка. Географічні пояси і зони. Фізико-географічне районування.

Тема 5. Північна Африка: Атласька гірська країна, пустеля Сахара, Суданська країна.

Тема 6. Центральна Африка: Північно-Гвінейська височина, улоговина Конго.

Тема 7. Східна Африка: Ефіопське нагір'я і плато Сомалі, Східно-Африканське плоскогір'я.

Тема 8. Південна Африка: Південно-Африканське плоскогір'я, Капські гори, острів Мадагаскар.

Розділ 2. Австралія, Антарктида

Тема 9. Фізико-географічне положення, розміри, обриси Австралії. Формування материка і основні етапи розвитку його природи. Корисні копалини, типи морфоструктури та морфо скульптури.

Тема 10. Клімат Австралії. Радіаційний режим і циркуляція атмосфери. Характеристика кліматичних сезонів. Кліматичне районування, типи клімату.

Тема 11. Внутрішні води. Система Муррей-Дарлінг. Озера. Підземні води, їх басейни. Проблема водних ресурсів.

Тема 12. Структурні особливості географічної зональності Австралії. Географічні пояси і зони. Фізико-географічне районування.

Тема 13. Західна Австралія: Західно-Австралійське плоскогір'я, Центральна низовина.

Тема 14. Східна Австралія: Східно-Австралійських гірська країна, острів Тасманія.

Тема 15. Антарктида. Фізико-географічне положення. Природні особливості материка. Геологічна будова і рельєф корінного ложа. Льодовий покрив, типи льодовиків. Кліматичні особливості Антарктиди. Органічний світ Антарктиди. 6

5-й семестр. Північна Америка. Південна Америка

Розділ 3. Південна Америка

Тема 16. Фізико-географічне положення материка Південна Америка. Формування материка і основні етапи розвитку його природи. Головні типи морфоструктур. Корисні копалини.

Тема 17. Особливості формування клімату. Радіаційний режим. Баричні центри, роль пасатної циркуляції. Розподіл температури, тиску, опадів за сезонами. Кліматичне районування. Характеристика кліматичних поясів.

Тема 18. Особливості водної мережі материка. Сумарний стік і його розподіл по материку. Озера. Сучасне зледеніння.

Тема 19. Особливості розподілу і основні типи ґрунтово-рослинного покриву. Структура географічної зональності материка. Географічні пояси і зони.

Тема 20. Регіональний огляд. Субконтинент Позаандійський Схід: Рівнина Оріноко, Гвіанське плоскогір'я і низовина, Амазонія, Бразильське плоскогір'я. Внутрішні рівнини. Патагонське плато, Передкордильєри і Пампинські сьєри.

Тема 21. Субконтинент Андійський Захід: Північні Анди, Центральні Анди, Чилійсько-Аргентинські, Південні (Патагонські) Анди.

Розділ 4. Північна Америка

Тема 22. Фізико-географічне положення материка Північна Америка. Формування материка і основні етапи розвитку природи, вплив зледеніння на природні комплекси. Загальні риси будови поверхні. Корисні копалини. Типи морфоструктури та морфоскульптури.

Тема 23. Клімат Північної Америки. Характеристика кліматичних сезонів за окремими елементами. Кліматичне районування. Характеристика кліматичних поясів.

Тема 24. Внутрішні води Північної Америки. Особливості річкової мережі, джерела її живлення, режим стоку. Генетичні типи озер, географічне поширення. Гірське зледеніння. Багаторічна мерзлота.

Тема 25. Особливості розподілу основних типів ґрунтово-рослинного покриву і тварин. Географічні пояси і зони.

Тема 26. Фізико-географічне районування. Американський сектор Арктики: Гренландія, Канадський Арктичний архіпелаг.

Тема 27. Позакордильєрський Схід: Лаврентійська височина і Лабрадор, Центральні рівнини і область Великих озер, Великі рівнини, Берегові низовини, Аппалачі і приаппалачькі райони.

Тема 28. Кордильєрський Захід: Кордильєри Аляски, Кордильєри Канади, Південні Кордильєри, Мексиканське нагір'я.

Тема 29. Центральна Америка: Перешийок, Острови.

6-й семестр. Євразія

Розділ 5. Євразія. Загальний огляд.

Тема 30. Географічне положення Євразії. Геологічна будова Євразії, історія геологічного розвитку, корисні копалини. Плейстоценові зледеніння.

Тема 31. Рельєф Євразії. Зв'язок рельєфу з геологічною будовою.

Тема 32. Клімат Євразії. Кліматична характеристика, кліматичне районування.

Тема 33. Внутрішні води Євразії. Характеристика гідрологічних об'єктів.

Тема 34. Ґрунтово-рослинний покрив Євразії. Характеристика ґрунтів і рослинного покриву.

Тема 35. Особливості просторової диференціації природи Євразії. Характеристика природних зон. Фізико-географічне районування.

Розділ 6. Євразія. Регіональний огляд.

Тема 36. Північна Європа: Феноскандія, Ісландія, Арктична острівна країна.

Тема 37. Середня Європа: Герцинська Європа (Британські о-ви. Середньоевропейська рівнина, гори і р-ни Середньої Європи), Альпійська Європа (Альпійська гірська країна, Карпати і Дунайські рівнини).

Тема 38. Східна Європа: Східно-Європейська рівнина, Уральська гірська країна.

Тема 39. Південна Європа (Європейське Середземномор'я): Піренейський півострів, Апеннінський півострів, Балканський півострів.

Тема 40. Північна Азія (Сибір): Арктична острівна Азія, Західно-Сибірська рівнина, Середній Сибір, Північно-Східний Сибір, гори півдня Сибіру (Алтайсько-Саянська гірська країна).

Тема 41. Східна Азія: Камчатсько-Курильська фізико-географічна країна, Амуро-Сахалінська країна, Японські острови, Північно-Східний Китай і п-ів Корея, Східний Китай.

Тема 42. Центральна Азія: Середня Азія (Туранська рівнина, Казахський дрібносопковик), підвищені рівнини Центральної Азії (Гобі, Алашань, Такла-Макан та ін.), гірська Центральна Азія (Паміро-Алтай, Тянь-Шань, Саур і Тар-Багатай, Кунь-Лунь, Хангай, Алтинтаг, Каракорум, Тібет).

Тема 43. Південно-Західна Азія: Кавказ, Передньоазіатське нагір'я (Малоазіатське, Вірменське, Іранське), Месопотамська рівнина, Аравійський півострів, Левант (Азіатське Середземномор'я).

Тема 44. Південна Азія: Гімалаї, Індо-Гангська низовина, п-ів Індостан, Індокитай, Малайський архіпелаг.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин (д.ф)					Кількість годин (з.ф)				
	у тому числі					у тому числі				
	У	Л	Л	К	С	У	Л	П	Л	С
	с	е	а	о	с	с	е	р	а	о
	ь	к	б	н	т	ь	к	а	б	н
	о	ц	о	с	р	о	ц	к	о	с
	г	і	р	т		г	і	т	р	т
	о	ї	.	.	.	о	ї	.	.	.
4-й семестр										
Розділ 1. Африка										
Тема 1. Фізико-географічне положення Африки. Основні етапи розвитку природи. Корисні копалини. Основні риси будови поверхні, типи морфоструктур.	4	2			2					
Тема 2. Особливості формування клімату у зв'язку з положенням відносно екватора, впливом рельєфу та океанів. Закономірності розподілу температури та опадів. Кліматичні пояси Африки.	3	1			2					
Тема 3. Внутрішні води Африки. Річковий	3	1			2					

[illegible]

Розділ 3. Південна Америка											
Тема 16. Фізико-географічне положення материка Південна Америка. Формування материка і основні етапи розвитку його природи. Головні типи морфоструктур. Корисні копалини.	9	2		2		5					
Тема 17. Особливості формування клімату. Радіаційний режим. Баричні центри, роль пасатної циркуляції. Розподіл температури, тиску, опадів за сезонами. Кліматичне районування. Характеристика кліматичних поясів.	8	1		2		5					
Тема 18. Особливості водної мережі материка. Сумарний стік і його розподіл по материках. Озера. Сучасне зледеніння.	8	1			1	6					
Тема 19. Особливості розподілу і основні типи ґрунтово-рослинного покриву. Структура географічної зональності материка. Географічні пояси і зони.	9	2		2		5					
Тема 20. Регіональний огляд. Субконтинент Позаандійський Схід: Рівнина Оріноко, Гвіанське плоскогір'я і низовина, Амазонія, Бразильське плоскогір'я. Внутрішні рівнини. Патагонське плато, Передкордильєри і Пампінські сьєри	13	4		4		5					
Тема 21. Субконтинент Андійський Захід: Північні Анди, Центральні Анди, Чилійсько-Аргентинські, Південні (Патагонські) Анди.	8			2		6					
Розділ 4. Північна Америка											
Тема 22. Фізико-географічне положення материка Північна Америка. Формування материка і основні етапи розвитку природи, вплив зледеніння на природні комплекси. Загальні риси будови поверхні. Корисні копалини. Типи морфоструктури та морфоскульптури.	9	2		2		5					
Тема 23. Клімат Північної Америки. Характеристика кліматичних сезонів за окремими елементами. Кліматичне районування. Характеристика кліматичних поясів.	8	1		2		5					
Тема 24. Внутрішні води Північної Америки. Особливості річкової мережі, джерела її живлення, режим стоку. Генетичні типи озер, географічне поширення. Гірське зледеніння. Багаторічна мерзлота.	7	1				6					
Тема 25. Особливості розподілу основних типів ґрунтово-рослинного покриву і тварин. Географічні пояси і зони.	8	1		2		5					
Тема 26. Фізико-географічне районування. Американський сектор Арктики: Гренландія,	7	1				6					

Канадський Арктичний архіпелаг.													
Тема 27. Позакордильєрський Схід: Лаврентійська височина і Лабрадор, Центральні рівнини і область Великих озер, Великі рівнини, Берегові низовини, Аппалачі і приаппалацькі райони.	11	2		4		5							
Тема 28. Кордильєрський Захід: Кордильєри Аляски, Кордильєри Канади, Південні Кордильєри, Мексиканське нагір'я.	9	2		2		5							
Тема 29. Центральна Америка: Перешийок, Острови.	6				1	5							
	120	20		24	2	74							
6- семестр													
Розділ 5. Євразія. Загальний огляд.													
Тема 30. Географічне положення Євразії. Геологічна будова Євразії, історія геологічного розвитку, корисні копалини. Плейстоценові зледеніння.	7	2		2		3							
Тема 31. Рельєф Євразії. Зв'язок рельєфу з геологічною будовою.	7	2		2		3							
Тема 32. Клімат Євразії. Кліматична характеристика, кліматичне районування.	7	2		2		3							
Тема 33. Внутрішні води Євразії. Характеристика гідрологічних об'єктів.	5	2				3							
Тема 34. Ґрунтово-рослинний покрив Євразії. Характеристика ґрунтів і рослинного покриву.	4					4							
Тема 35. Особливості просторової диференціації природи Євразії. Характеристика природних зон. Фізико-географічне районування.	7	2		2		3							
Розділ 6. Євразія. Регіональний огляд.													
Тема 36. Північна Європа: Феноскандія, Ісландія, Арктична острівна країна.	7	2		2		3							
Тема 37. Середня Європа: Герцинська Європа (Британські о-ви. Середньоевропейська рівнина, гори і рівнини Середньої Європи), Альпійська Європа (Альпійська гірська країна, Карпати і Дунайські рівнини).	7	2		2		3							
Тема 38. Східна Європа: Східно-Європейська рівнина, Уральська гірська країна.	5			2		3							
Тема 39. Південна Європа (Європейське Середземномор'я): Піренейський півострів, Апеннінський півострів, Балканський півострів.	5			2		3							
Тема 40. Північна Азія (Сибір): Арктична острівна Азія, Західно-Сибірська рівнина, Середній Сибір, Північно-Східний Сибір, гори півдня Сибіру (Алтайсько-Саянська гірська країна).	7	2		2		3							

Тема 41. Східна Азія: Камчатсько-Курильська фізико-географічна країна, Амуро-Сахалінська країна, Японські острови, Північно-Східний Китай і п-ів Корея, Східний Китай.	5			2		3						
Тема 42. Центральна Азія: Середня Азія (Туранська рівнина, Казахський дрібносопковик), підвищені рівнини Центральної Азії (Гобі, Алашань, Такла-Макан та ін.), гірська Центральна Азія (Паміро-Алтай, Тянь-Шань, Саур і Тар-Багатай, Кунь-Лунь, Хангай, Алтинтаг, Каракорум, Тібет).	5	2				3						
Тема 43. Південно-Західна Азія: Кавказ, Передньоазіатське нагір'я (Малоазіатське, Вірменське, Іранське), Месопотамська рівнина, Аравійський півострів, Левант (Азіатське Середземномор'я).	7	2		2		3						
Тема 44. Південна Азія: Гімалаї, Індо-Гангська низовина, п-ів Індостан, Індокитай, Малайський архіпелаг.	5			2		3						
Усього	90	20		24		46						
Усього годин	270	52		66	2	150						

Теми практичних (семінарських) занять

Виконання практичних робіт даною робочою програмою не передбачено.

Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Географічне положення, розміри та горизонтальне розчленування Африки. Етапи геологічної історії материка. Тектонічна будова та її зв'язок із орографією та корисними копалинами. Морфоструктури та морфоскульптури.		
2.	Клімат Африки.		
3.	Внутрішні води, ґрунтово-рослинний покрив та природні зони Африки.		
4.	Фізико-географічне районування Африки. Комплексна характеристика Сахарської нагірно-рівнинної країни	2	
5.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Східно-Африканської нагірної і Південно-Африканської плоскогірної країн	2	
6.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Атласької і Капської гірських країн	2	
7.	Фізико-географічна характеристика Центральної Африки	2	

8.	Комплексна фізико-географічна характеристика Ефіопсько-Сомалійської нагірної країни та острова Мадагаскар	2	
9.	Географічне положення Австралії та його вплив на природу материка. Етапи геологічного розвитку, тектонічна будова та її зв'язок із орографією та корисними копалинами. Морфоструктури та морфоскульптури.	2	
10.	Клімат Австралії.		
11.	Внутрішні води, ґрунтово-рослинний покрив та природні зони Австралії.	2	
12.	Фізико-географічне районування Австралії. Комплексна характеристика Західно-Австралійської плоскогірної країни	1	
13.	Фізико-географічна характеристика Центральної низовинної рівнини	1	
14.	Комплексна фізико-географічна характеристика Східно-Австралійської гірської країни		
15.	Комплексна фізико-географічна характеристика Антарктиди	2	
	Усього	18	
1.	Географічне положення, геологічна будова і рельєф Південної Америки.	2	
2.	Клімат Південної Америки. Кліматична характеристика, кліматичне районування.	2	
3.	Внутрішні води Південної Америки. Характеристика річкової системи, озера за походженням, підземні води, льодовики.		
4.	Особливості просторової диференціації природи Південної Америки та фізико-географічне районування. Характеристика природних зон.	2	
5.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Бразильського і Гвіанського плоскогір'їв.	2	
6.	Комплексна фізико-географічна характеристика Андійського Заходу.	4	
7.	Географічне положення, геологічна будова і рельєф Північної Америки.	2	
8.	Клімат Північної Америки.	2	
9.	Внутрішні води Північної Америки.		
10.	Особливості просторової диференціації природи Північної Америки та фізико-географічне районування. Характеристика природних зон.	2	
11.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Центральних і Великих рівнин	2	
12.	Комплексна фізико-географічна характеристика Кордильєрського Заходу.	2	
13.	Фізико-географічні особливості Аппалачів	2	
	Разом	24	
1.	Географічне положення, розміри та горизонтальне розчленування Євразії. Берегова лінія.	2	

2.	Етапи геологічної історії Євразії. Тектонічна будова та її зв'язок із орографією та корисними копалинами. Морфоструктури та морфо скульптури Євразії.	2	
3.	Клімат Євразії.	2	
4.	Внутрішні води Євразії.		
5.	Грунтово-рослинний покрив Євразії. Природні зони.	2	
6.	Фізико-географічне районування Євразії.		
7.	Порівняльні фізико-географічна характеристика Феноскандії та Середньоевропейської рівнини.	2	
8.	Комплексна характеристика природи Герцинської Європи	2	
9.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Альпійської і Карпатської гірських систем		
10.	Закономірності зміни природи Європейського Середземномор'я	2	
11.	Комплексна характеристика природи Східної Європи.	2	
12.	Північна Азія. Порівняльна фізико-географічна характеристика Західного та Середнього Сибіру	2	
13.	Північна Азія. Порівняльна фізико-географічна характеристика Північно-Східного Сибіру та гір Південного Сибіру		
14.	Закономірності зміни природи Східної Азії.	2	
15.	Фізико-географічна характеристика Південно-Західної Азії	2	
16.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Гімалаїв та Кавказу.	2	
	Усього	24	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

- Кирилюк С.М., Холявчук Д.І. Фізико-географічна номенклатура Африки (берегова лінія) : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2022. 228 с.
http://terra.chnu.edu.ua/fizyko-geografichna-nomenklatura-afryky-beregova-liniya/#dearflip-df_6463/1/
- Костів Л. Я. Регіональна фізична географія. Євразія : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 336 с.
<https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/Kostiv-Reh-fiz-heohrafiia-YEvraziia-2022-book.pdf>
- Олішевська Ю.А. «Географія материків і океанів»: навчально-методичний комплекс (електронне видання). К., 2024. 133 с.
https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2024/06/geografiya-materykiv_ta_okeaniv_olishevskaya_2024.pdf
- Рельєф Європи: навчальний посібник / О.О. Комлев. Київ, 2022. 228 с.
<https://drive.google.com/file/d/1L-gqRcZXiKcX03z-UMMJt9vFUTTUIEjM/view>
- Рельєф Азії: навчальний посібник / О.О. Комлев. Київ, 2023. 235 с.
https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2023/12/relief-aziyi-pidruchnyk_komlyev-o.-2023.pdf

6. Фізична географія материків та океанів. Ч. І. Євразія : методичні вказівки до виконання практичних та самостійних робіт / укладач О. С. Данильченко. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 38 с. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9983>
7. Хільчевський В.К. Гідрографія та водні ресурси Європи: навч.посібник. – К.: ДІА, 2023. - 308 с. https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2025/01/hilchevskiy-vk_gidrografiya.-yevropy-19.03.23-r.pdf

Додаткові:

8. Барановська О.В. Фізична географія материків і океанів: навч. посіб. Ч. II: Північна Америка та Євразія. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 378 с.
9. Барановська О.В. Фізична географія материків і океанів: навчальний посібник у 2 ч. / О.В. Барановська. Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя, 2013. Ч.1: Світовий океан, Африка, Австралія, Океанія, Південна Америка. – 306 с.
10. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.-метод. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 184 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/afrika_kostiv.pdf5.
11. Міхелі С.В. Фізична географія Євразії: навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ: Перун, 2019. 286 с.
12. Міхелі С.В. Фізична географія Північної Америки: навчальний посібник. – К.: Перун, 2019. – 288 с.
13. Огар В.В. Регіональна геологія : підручник К., 2023. 303 с. [Regional Geology 2023.pdf](#)
14. Indian Geography: A Complete Study Material for Competitive Exams <https://www.jagranjosh.com/general-knowledge/indian-geography-a-complete-study-material-1470739888-1>
15. Geological structures: a practical introduction <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/geological-structures-a-practical-introduction>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В.І.Вернадського <http://www.nbu.gov.ua>
2. Географіка. Географічний портал <http://geografica.net.ua>
3. Географія. Мислення, що змінює світ <http://www.geograf.com.ua>
4. Для географа <http://compas.ucoz.com>
5. Спеціалізована електронна бібліотека <http://www.twirpx.com>

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор).
2. Презентації лекцій.
3. Географічні атласи, карта океанів, фізична карта світу, кліматична карта світу, карта кліматичних поясів, карта географічних поясів та природних зон, карти океанів, фізичні карти материків, кліматичні карти материків.
5. Міліметровий папір, лінійки, олівці для побудови комплексних профілів.